

ni mogoče najti dovolj sredstev. In vzrok je štednja.

Ker se zahteva štednja! In ravno na čem? Na narodni prosveti in na učiteljskih dobrinah. To je udarec, ki ga mogoče ne čutimo sedaj mnogo, pač pa ga bo občutila naslednja učiteljska generacija. Kajti to je najekstremnejši obsojanja vrednega čina nazadnjaštva, ki ga učiteljstvo ne more in ne sme prezreti, ako noče biti obsojeno od bodočnosti in naroda, ki mu dolgujemo ljubezni in dela.

Poglejmo malo za kulise tega usodnega depolnega dejanja. Že prejšnje ministristvo je bilo malo naklonjeno Višji pedagoški šoli. Ze tedaj se je govorilo, da namerava ukiniti Višjo pedagoško šolo ter otvoriti v nadomestilo na vseučilišču pedagoško fakulteto, ker bi s tem baje bili vzdrževalni stroški ustanov učiteljske nadaljnje izobrazbe mnogo manjši, kakor če bi ostala Višja pedagoška šola samostojno prosvetno telo. Odpadla bi seveda rektorja, kakor tudi postavka za najemnino najetih lokalov itd., itd.

Ker pa na univerzi ni nobenih slušateljev, ki bi imeli stalne fiksne državne plače, bi te tudi učiteljem odpadle ter v zameno bi se jim žrtvovali podpore v višini do 800 Din.

Vprašali boste, zakaj ni tedanji prosvetni minister iste ukinit, saj je bil v tem polnomočen. Lahek odgovor. Ker je njegov predhodnik vnesel v budget postavko za razširjenje Višje pedagoške šole in ker je ostal taisti, oziroma njegova stranka še v vladi.

Če se premisli vse navedene govorice, ki jih nisem hotel obelodaniti lani, ker jim nisem mogel verjeti, potem smo si na jasnem, kam namerava novi odlok z ukinjenjem višjega tečaja na Višji pedagoški šoli.

Odlok ne govori samo o ukinitvi omenjenega tečaja. Odlok tudi izrecno postavlja, da učitelji, ki bodo na podlagi raz-

pisa odbrani za dveletno pohanjanje predavanj na Višjo pedagoško šolo, dobe sicer študijski dopust, ali brez plače.

Sedaj pomislite, kdo naj gre študirati na pedagoško šolo? Slovenski učitelj je siromašen, iz lastne iniciative si ne more dati sredstev za materialni obstoj v prestolnicah.

Slovenske meščanske šole bodo zaman čakale svojega izprašanega naraščaja. Kajti nihče izmed nas nima tako bogatih staršev, ki bi z lahkoto odrinili najmanj poldrugi tisočak, ne da bi pri tem pošteno stradali in trpeli. Učiteljstvo je masa masnih eksistenc, pa zato ne bo šla na Višjo pedagoško šolo, četudi bi bil sprejem brez konkurza, ako se mu ne da plačanega dopusta.

Ali tu gredo posledice tega odloka še globlje. Prvo, kar se bo zgodilo, bo to, da ne bodo šteli več študijskega dopusta v službeno dobo, kajti tudi to spada med »štednja«. Drugo, kar mora slediti današnjemu prosvetnemu »status quo«, bo to, da bo na Višjih pedagoških šolah študiralo malo, da ne rečem uničujoče število učiteljev. Pa se bo reklo: Za to peščico slušateljev se ne izplača vzdrževati te drage ustanove, in s stališča »štednje« bo izginila Višja pedagoška šola iz jugoslovenskega zemeljskega površja. Na ta način se bo rešil tkzv. »učiteljski problem«.

Tedaj bodo vsaj predhodno dane le dve možnosti. Prva, da se otvori v zamejnih pedagoških fakultetah na obeh univerzah z vsemi posledicami, ki sem jih že navedel. Druga možnost je pa ta, da sploh ne bo ustanove, kjer bi se trudilo dati učitelju nadaljnje izobrazbe.

In tedaj bo najbolje, da se v interesu štednje pozopre še vsa učiteljska in odpusti vse učiteljstvo ter izroči in poveri državno in narodno prosvetno misljo moroda — žandarjem.

Se bomo li zgenili, tovariši?

Molislav Rudež.

Poslano.

Gospod urednik, blagovolite sprejeti v svoj list naslednje pojasnilo na članek »Člena 71. in 126. uradniškega zakona še vedno delujeta«, ki ga je priobčilo »Edinstvo« z dne 25. februarja t. l.

Najprej načelno opazko glede čl. 71.; zakaj o čl. 126., ki govori o razpoložljivosti, ni da bi pisal, ko se uporablja zelo redko ob izrednih prilikah.

Ob svojem nastopu sem dejal takratnemu poverjenstvu UJU, da ne moremo čisto izločiti čl. 71. kot dopolnilo k razpisom. Nekateri starejši ali socialno potrebnejši ne morejo dobiti primerne službe po razpisu. Ali naj ostanejo vedno na slabšem, dočim so mlajši ali socialno ne tako potrebni na ugodnejših krajih? Ne priporočena, ampak na prošnjo je bila premeščena ta ali ona učna oseba, kolikor sem mogel utreči. Naj mi na drugi strani dokaže »Edinstvo« le en primer, da je šla kakšna učiteljska kot razpoložljiva, oziroma nadštevila, zato v n. j. b. ker je bila »neljuba«!

Prehajam k posameznostim:

1. D. je prenesto ministristvo, ne na moj predlog, k D. M. v Polju. Ker je prišlo tja še par učiteljic po razpisu, sta odšli M. (3 leta službe) in S. (8 let), a St. (7 let) je ostala, ker so svoji prosili za nj, da podpira starše.

2. V St. Vid nad Ljubljano je prišla nazaj, kjer je že bila, B. (15 let) iz socialnih razlogov, da more imeti skupno gospodinjstvo s svojo sestro, od katere je bila s prejšnjo prenestitvijo ločena, enako je bila na svojo prošnjo sem premeščena K. (7 let) iz rodinskih razlogov, da sta skupaj z možem invalidom, a namesto Z. je prišla po razpisu P. (20 let). Po prihodu teh treh so odšli K. (7 let, ki si je pa sama želela v Hrastnik zaradi mojitve), P. (3 leta) in M. (7 let).

3. K Sv. Petru pri Lj. je prišla na prošnjo po čl. 71. in še po razpisu K. (14 let), ki je že tam bila, a poleg tega je zasedel upra-

in se morebiti celo jeze, da so brez potrebe obiskovali kak tak tečaj. Želim, da bi se oni, ki so in bodo še prišli iz svojih rokotvornih tečajev, izneverili v isto smer, kakor tov. B., zakaj to bo meni v zadoščanje, ker sem dosegel namen, naši šoli pa gotovo v korist.

Tečaj za rokotvorni pouk v Ormožu.

Uvedba deških ročnih del v naše šole je povzročala spočetka učiteljstvu precej preglavice. Malokdjo si je vedel pomagati, kajti večina učiteljstva je bila docela neizvežbana v tej ročnosti. Iz tega razloga se je vršilo pri našem društvu več teoretičnih predavanj in praktičnih ekskurzij, kjer so se prijateljski izmenjale misli ter je dobilo učiteljstvo nekak pregled o osnovi in načinu, kako se naj ista podava v šoli. Omenim naj knjigoveški in pletarski tečaj, ki sta se vršila pod vodstvom aglinih tovarišev Srečka Vittorija in Miroslava Venigerholca.

Na vzpodbudo omenjenih tovarišev se je vršil pod njenim vodstvom v dneih 3., 4. in 5. februarja t. l. ponovno tečaj za ročna dela v Ormožu, kjer se je praktično predelala pregledna snov, ki jo predpisuje novi učni načrt. — Da stremi učiteljstvo za pridobitvijo potrebnih spretnosti v tej panogi šolskega pouka, je pokazala velika udeležba omenjenega tečaja. Z vneto je sle-

sila stran, čeprav ne tja, kjer sta sedaj. Ako je »Edinstvo« legitimirano, da ju ščiti z neresnicami, potem bom v svojo obrambo primoran, ker sem bil izzvan, da povem, zakaj sta postala nemogoča. Odklanjam pa že vnaprej vsako odgovornost; zakaj učiteljstvo mora samo skrbeti za svoj ugled.

6. Razmere v Mostah je uredilo ministristvo, da je zopet združilo obe šoli pod novim vodstvom in s tem napravilo red na šoli. Ako bo »Edinstvo« izzivalo, pojasnim, kdo in zakaj je bil sokriv prejšnjemu nesoglasju, dasi sem dotičnika pustil pri miru, ko je ministristvo urejalo razmere.

In končno še besedo o deklaraciji! Neodvisno od gibanja med učiteljstvom, sem se ob svojem nastopu v okviru nizi z dne 9. januarja 1926. leta izrekel proti dvojni stanovski učiteljski organizaciji, kar je bilo takrat namerjeno proti »Slomškovi zvezi«. Zakaj vsi drugi intelektualci (zdravniki, časnikarji, pisatelji, pro-

fesorji, sodniki, umetniki, advokati in notarji, inženjerji, različni uradniki itd.) se stanovsko združujejo; samo učitelji bi delali izjemo, ker se ne zavedajo, da je človek kot socialno bitje kompliciran ter da se vse njegovo dejanje, mišljenje in čustvovanje ne da objeti s preprosto formulo. Organizira se isti človek kot producent in konsument, kot politik in sportnik, kulturno in stanovsko, versko in npravno.

Namesto »Slomškove zveze« je stopilo sedaj »Edinstvo«.

Ne »cedim se iskrenosti«, ampak sem iskren, česar ne morem reči o članku brez podpisa; zato pa, ker sem iskren, obsojam razbijanje stanovske sloge, ki ga vodijo nagibi osebne ali strankarske zaslepljenosti.

Sedaj pa prosim: kamne pobirajte in metajte!

V Ljubljani, dne 8. marca 1927.

Dr. Drag. Lončar.

Splošne vesti.

— Prispevki šolske mladine za spomenik kralja Petra I. Prosvetni minister je z odlokom P. Br. 283. z dne 25. februarja 1927 dovolil Udruženju rez. oficirjev, kot izvršnemu odboru za postavitev spomenika Kralju Petru I. Velikemu Osvoboditelju v Ljubljani, da sme nabirati po vseh šolah v Sloveniji prispevke za ta spomenik. Ker je dolžnost nas vseh, da pokažemo svojo hvaležnost Velikemu Kralju, upamo, da bo učiteljstvo tudi tokrat, kot vedno v takih slučajih, pokazalo, da se zaveda svoje nacionalne dolžnosti. Ko se bo odbor obrnil na šole s tozadevno prošnjo, tovariši(ice), ne odklanjajte sodelovanja!

— Redukcija šolskih nadzornikov bo izvršena že s 1. aprilom 1927, ker stopi s tem dnevom nov proračun v veljavo. Veliki župan že urgira tozadevna poročila in skice pri sreskih poglavarjih. Kjer je treba reducirati se naši upravi zelo mudi, zelo smo pa radovedni, kakšne bodo posledice te redukcije. Ze itak slabi učni uspehi se gotovo ne bodo izboljšali, ko je za vsa ljubljansko oblast predvidenih le 7 nadzornikov, a za mariborsko 8. Tako važnih mest se pač ne bi smelo reducirati.

— Projekt novih pravil UJU. Izvršni odbor UJU je izdelal na podlagi predlogov poverjenihstev UJU enoten osnutek pravil. O tem osnutku bo razpravljala Glavni odbor UJU na svoji seji 12. in 13. t. m., ki se vrši v Beogradu. Načrt novih pravil ima smoter in sredstva UJU mnogo podrobneje definirana, kakor dosedanja pravila. Cilj UJU se razteza na stanovske šolske in prosvetne zadeve širokih krogov naroda. Značaj UJU je strogo politično nadstrankarski, kar je pogosto v pravih povdano in je podana garancija za to. V pravih je predvideno sodelovanje z učiteljskimi organizacijami vseh kategorij šolstva v tu in inozemstvu, ter skupno delovanje in nastop z organizacijo vsega državnega uradništva v kraljevini SHS. Včlanjenje v UJU se izvrši potom pristojnega sreskega društva UJU. Načrt novih pravil predvideva tudi stalna fonda, in sicer tiskovni fond in borbeni fond za podporo in pomoč. Enako predvideva projekt ustanavljanje Učiteljskih domov na sedežih posameznih sekcij UJU in na sedežih oblasti. Učiteljski domi bi se zidali postopeno s pomočjo prispevkov vsega učiteljstva. Učiteljski domovi bi služili za učiteljsko deco, za prenočišče učiteljem iz notranjosti, za pisarne sekcij UJU in druge ustanove učiteljstva. Po pravih je predvidena tudi ustanovitev Učiteljske Samopomoči za pojedine sekcije UJU. Glede proračunov za sreska društva, sekcije in centralno organizacijo UJU so predvidene določbe v posebnem poglavju. Organizacija obstoja iz sreskih društev UJU, sekcij UJU in centralne uprave UJU. Uprava se deli v sreske upravne odbore UJU, sekcije UJU, Izvršni odbor in Glavni odbor. Predvidene so tudi poverjeniške konference vsaka dva meseca. Projekt predvideva tudi obvezno naročitev organiza-

nih listov. — Po dokončani redakciji Glavnega odbora UJU pričobno projekt v presojo sreskim društvom UJU.

— Seja Glavnega odbora UJU. Seja bo dne 12. in 13. t. m. v beogradske Učiteljskega domu. Na dnevnem redu so sledeče zadeve: 1. Poročilo o delu Izvršnega odbora. 2. Izvolitev odbora za pregled načrta pravil UJU. 3. Razgovor o temah, ki naj se obravnavajo na bodoči skupščini. 4. Vprašanje odnošajev UJU do drugih učiteljskih organizacij v državi. 5. Odnošaji UJU do Saveza drž. čin. in služb. 6. Potrditev novih pravil UJU — poverjeništvu Beograd. 7. Izvolitev urednika »Narodne Prosvete«. 8. Vprašanja in predlogi. Seja prično ob 8. uri zjutraj.

— Za ravnatelja gluhoemnice v Beogradu je imenovan tov. Vlada K. Petrović, predsednik UJU.

— Zasluženo odlikovanje. Z redom sv. Save IV. stopnje je odlikovan višji šolski nadzornik v poklju g. Fran Gabršček. Odlikovancu, ki je to odlikovanje v resnici tudi zaslužil, najiskrenejšo čestitamoi!

— Proforski zbor Višje pedagoške šole v Beogradu je poslal prosvetnemu ministru spomenico, v kateri navaja kako velike važnosti je uvedba meščanskih šol v vsej kraljevini. Za uvedbo teh pa je nujno potrebno, da ostane Višja pedagoška šola v sedanjem obsegu. Največja krivica narodu in narodni prosveti bi se zgodila z ukinitvijo višje pedagoške šole, za katero se je učiteljstvo tako borilo. Ker je mogoče, da je finančni odbor izdal znano naredbi o ukinitvi Višje pedagoške šole brez vednosti prosvetnega ministra, misleč le na finančni efekt te ukinitve, opozarja proforski zbor g. ministra na velike interese narodne prosvete in kulture, ki bi bili zelo udarjeni in oškodovani s takim odlokom.

— Predsednik UJU je poslal prosvetnemu ministru prošnjo, da naj se ustavi vsa premeščanja v krajih, kjer ni zakonske podlage za premeščanja in naj se izvršijo korekture v korist učiteljstva.

— † Pokojnemu ravnatelju M. Pircu v spomin. Silno nas je pretresla vest, ki smo bili njegovi učenci, da ga ni več med živimi. Pred mojimi oduševljenimi očmi vstaja slika blagega profesorja nekaj let pred svetovno vojno, ko je došel na mariborski učiteljski zavod. Teško je menda bilo najti idealnejšega profesorja in skrbnejšega učitelja. Z izredno vneto se je trudil, da se njegovi gojenci temeljito poprimejo študija, posebno pa vzljubijo lepoto slovenskega jezika in njegovo literaturo. Predaval je slovenščino v IV. letniku. Z izredno jasnostjo in z globokim razumevanjem je podaval snov iz slovenske literature. S posebno gorkoto je govoril o početkih slovenske knjizevnosti in njenih zastopnikov. Med sedanjimi pesniki mu je bil izredno priljubljen general Maister, o katerem je že tedaj govoril z zanosom in hvalil njegove odlične človeške, narodne in vojaške lastnosti. Kot mož logičnega

vila ves potreben material, da je šlo delo gladko izpod rok. Pokazala sta s tem, da je mogoče z malimi sredstvi in malim trudom marsikaj doseči ter da nabava materiala ne bo delala teško učitelju, ako krajni šolski sveti prispevajo le malenkostne zneske v to svrhu. — Lepo je bilo videti, kako urno so se gibale roke pri delu; udeleženci so uprav tekmovali med seboj, kdo si bo naredil največ vzorcev, zato je vsakdo izkoristil sleherno minuto pičlo odmerjenega časa.

Dnevi so potekali v najlepši tovariški harmoniji, dobra volja se je do časa izražala v narodni pesmi, ki je zadonela vmes v veseljem razpoloženju, ne da bi se preknilo z delom. Prireditelja sta imela ves čas obilo posla, da sta ustregla vsakemu s primernim navodilom.

Tečaj se je vršil vsak dan od 9.—12. in 14.—17. ure točno po že vnaprej določenem vzporedju. Pletarstvu iz protja je sledila kartonaža, knjigovestništvo z najpriprostejšim načinom vezanja ročnih zvezkov, pletarstvo iz viter, pletenje kit iz ličja in njih uporaba pri pletenju. Mizarstvo je moralo odpasti vsled nedostatka časa. S tem se je predelala tvarina, ki jo predpisuje novi učni načrt. Ob sklepu tečaja se je društveni predsednik prirediteljema prisrčno zahvalil. Obema tovarišema pa je bil najljepše plačilo uspeh njihunega truda in hvaležnost vseh udeležencev. —k.

dilo izvajanjem prirediteljev 31 učiteljev in učiteljic. Zastopane so bile vse šole v okraju, ne izvemši meščanske šole v Ormožu. Celo iz Mozirja je prihitel v našo sredino tov. Zehel Alfred, da ponese vzpodbudo med svoje tovariše. Dne 4. februarja je posetil tečaj sreski šolski nadzornik g. Jože Gorup, ki se je pohvalno izrazil o uspehu tečaja.

Dne 3. februarja ob 9. uri je otvoril tečaj predsednik učiteljskega društva tov. Rosina s kratkim nagovorom. Pozdravil je navzoče, želeč vsem najboljši uspeh. Zahvalil pa se je tudi tov. ravnatelju meščanske šole, ki je radevolje odstopil telovadnico, oskrbel potrebno opremo in vse, da se je tečaj mogel vršiti. — Tov. Vittori je predaval uvodoma o načinu poučevanja od najstarejše dobe; iz tega se je moglo posneti, kako je tekom stoletij stopnjema napredovala ljudska izobrazba, ki pa še ni dosegla vsiška, za katerim stremijo moderna pedagoška prizadevanja. Z uvedbo deških ročnih del smo zopet korak bližje temu cilju ter je to nov dokaz, da glede napredka ljudske šole ne zaostajamo za drugimi kulturnimi evropskimi državami, ki so upeljale ta predmet še zdaj v svoje šole.

Vsled pičlo odmerjenega časa bi ne bilo mogoče predelati snovi za posamezne razrede niti površno. Zato so se udeleženci delili v dve skupini. Učiteljice so izdelovale predmete, ki jih predpisuje učni načrt za nižjo stopnjo, učitelji pa so se lotili pletarstva iz protja. Voditelja tečaja sta pripravila